

Uuteen taustajärjestelmään siirtymisestä aiheutuvien hyvitysten hakuajan määrittelyä koskeva hallintokantelu

259/03.00.00.00/2026 Hallintokantelu

Hallitus 27.10.2026 § 125

Esittelijä Johtaja Jussi M. Saarinen
Valmistelija Hallintopäällikkö Anni Lehtinen, etunimi.sukunimi@hsl.fi

Hallintokantelu

Kantelija on tehnyt 15.9.2026 hallintokantelun, jossa hän pyytää tutkimaan, onko Helsingin seudun kuntayhtymä menetellyt päätöksessään 65/2025 kaikilta osin lainmukaisesti. Kyseinen päätös on vs. toimitusjohtajan tekemä yleispäätös, jolla on päätetty uuteen taustajärjestelmään siirtymisestä aiheutuvien hyvitysten hakuajat.

Hallintokantelua koskeva lainsäädäntö ja toimivaltainen viranomainen

Hallintokantelusta säädetään hallintolain 8 a luvussa.

Hallintolain 53 a §:n mukaan viranomaisen, siihen palvelussuhteessa olevan tai muun julkista hallintotehtävää hoitavan lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden täyttämättä jättämisestä voi jokainen tehdä hallintokantelun toimintaa valvovalle viranomaiselle.

Hallintokantelu tehdään kirjallisesti. Valvovan viranomaisen suostumuksella kantelun saa tehdä suullisesti. Kantelun tekijän tulee esittää käsityksensä siitä, millä perusteilla tämä pitää menettelyä virheellisenä ja mahdollisuuksien mukaan tieto arvostelun kohteena olevan menettelyn tai laiminlyönnin ajankohdasta.

Hallintolain 53 b §:n mukaan valvova viranomainen ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joihin se hallintokantelun perusteella katsoo olevan aihetta. Jos kantelun johdosta ei ole aihetta ryhtyä toimenpiteisiin, siitä tulee viivytyksettä ilmoittaa kantelun tekijälle.

Hallintokantelua käsiteltäessä on noudatettava hyvän hallinnon perusteita ja turvattava niiden henkilöiden oikeudet, joita asia välittömästi koskee.

Kahta vuotta vanhemmasta asiasta tehtyä hallintokantelua ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Kanteluasiassa annettavaan ratkaisuun ja sen tiedoksiantoon sovelletaan hallintolain säännöksiä.

Hallintolain 8 a lukua koskevien esitöiden mukaan valvovalla viranomaisella tarkoitettaisiin säännösehdotuksessa kaikkia sellaisia viranomaisia, virkamiehiä tai viranhaltijoita, joiden toimivaltaan kantelun kohteena olevan toiminnan valvonta kuuluu. Toimivalta tutkia hallintokanteluja voisi siten perustua esimerkiksi ministeriön tai keskusviraston hallintohierarkkisesti ylempään asemaan kantelun kohteena olevaan virastoon nähden, viranomaiselle säädettyyn tehtävään valvoa kantelun kohteena olevaa toimintaa tai toimijaa tai tietyn lain noudattamista taikka virkamiehen asemaan kantelun kohteena olevan virkamiehen esimiehenä. Samoin toimivalta voisi perustua erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta esimerkiksi kunnanhallituksen yleistöimivaltaan käsitellä kunnan toiminnasta tehtyjä kanteluja tai kunnan ja kuntayhtymän lautakuntien toimivaltaan käsitellä asianomaisten lautakuntien alaisesta toiminnasta tehtyjä kanteluja. (HE 50/2013 vp, s. 23)

Kantelun kohteena olevan päätöksen on tehnyt HSL:n vs. toimitusjohtaja. HSL:n hallintosäännön 3 §:n mukaan toimitusjohtaja toimii hallituksen alaisena. Näin ollen HSL:n hallitusta on pidettävä toimivaltaisena viranomaisena tutkimaan vs. toimitusjohtajan tekemään viranhaltijapäätökseen kohdistuva hallintokantelu.

Hallintokantelussa esitetyt perustelut

Toimivalta

Kantelija katsoo, että vs. toimitusjohtaja on ylittänyt toimivaltansa päättäessään hyvitysten hakuajoista. HSL:n hallintosäännön 12 §:n kohdan 12 mukaan toimitusjohtaja päättää joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmän palveluissa ja myynnissä sovellettavista ehdoista. Hyvityksiä koskevat ehdot kuuluvat osaksi HSL:n käyttöehtoja, jotka kuuluvat toimitusjohtajan päätösvaltaan.

Menettely ja tiedoksianto

Kantelija katsoo, että tiedoksiantomenettely on ollut virheellinen, koska hän ei ole saanut viranhaltijapäätöstä tiedoksi sähköisesti eikä sitä ole julkaistu virallisessa lehdessä. Kantelijan näkemys perustuu siihen, että hän katsoo olevansa asiassa asianosainen ja että päätös olisi näin ollen tullut antaa hänelle tiedoksi siten kuin kuntalain 139 §:ssä säädetään. Lisäksi kantelija katsoo, että päätöksentekomenettely on ollut virheellinen, koska siinä ei olisi noudatettu hallintolain mukaisia asianosaisen kuulemista koskevia säännöksiä.

Hallintolain 11 §:n mukaan hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.

Asianosaisaseman syntyminen edellyttää, että päätös kohdistuu henkilöön yksilöllisesti taikka vaikuttaa välittömästi tämän oikeusasemaan. Kunnallisen viranomaisen tekemä päätös voi olla kunnan jäsenen kannalta hyvin merkittävä ilman, että se ratkaisee tämän yksilöllistä oikeusasemaa sellaisella tavalla, joka synnyttää asianosaisaseman. Ratkaisevaa ei ole päätöksen yleinen merkittävyys eikä edes se, että päätöksestä voi seurata henkilölle haittaa tai kustannuksia. Ratkaisevaa on, kohdistuuko päätöksen oikeusvaikutus henkilöön välittömästi ja yksilöllisesti hallintolain tarkoittamalla tavalla.

Päätöksen yleinen taloudellinen, toiminnallinen tai yhteiskunnallinen merkitys kunnan jäsenille ei sellaisenaan synnytä asianosaisasemaa. Toimitusjohtajan yleispäätös 65/2025 on sellaisella tavalla palvelujen yleisiä perusteita tai yleisiä linjauksia koskeva päätös, ettei se synnytä kantelijalle asianosaisasemaa.

Asianosaisaseman puuttumisesta huolimatta kuntayhtymän jäsenkunnan jäsenellä on kuntalain 137 §:n 2 momentin nojalla oikeus vaatia päätöksen oikaisua kuntalain 138 §:n mukaisessa 14 päivän määräajassa. Kantelun kohteena oleva päätös on annettu tiedoksi pitämällä päätöspöytäkirjaa nähtävänä yleisessä tietoverkossa siten kuin kuntalain 140 §:ssä säädetään. Päätökseen ei ole haettu muutosta lain osoittamassa määräajassa ja se on näin ollen saanut lainvoiman.

Hallintopäätöksen tiedoksiantomenettelyssä on joitakin erityistilanteita (kuten hallintolain 62.2 ja 62 a.1 §:ssä säädetyt), joissa ilmoitus päätöksen nähtävänäpidosta on julkaistava virallisessa lehdessä. Käsillä olevassa tapauksessa päätöksen tiedoksianto ei kuitenkaan ole edellyttänyt tällaista ilmoitusta.

Kantelija pitää myös perustuslain vastaisena sitä, että päätöstä ei ole tehty esittelystä. Kunnallishallinnossa viranhaltija tekee päätöksensä tavallisesti itse ilman esittelyä, mutta viranhaltijapäätös voidaan tehdä myös toisen viranhaltijan esittelystä,

jos kunnan hallintosäännössä niin määrätään. HSL:n hallintosäännössä ei määrätä esittelymenettelystä viranhaltijapäätöksissä, vaan päätökset tehdään ilman esittelyä.

Sopimusehtojen kohtuuttomuus

Uuteen taustajärjestelmään siirtymisestä aiheutuvien hyvitysten hakuaika ei ole ollut HSL:n näkemyksen mukaan kohtuuton. Haltijakohtaisten korttien myynti on lopetettu 31.12.2023, eli kaksi vuotta ennen hyvitysten hakuaajan päättymistä. HSL on tiedottanut ensimmäisen kerran haltijakohtaisten korttien poistumisesta verkkosivuillaan ja koko asiakaskantaan lähetetyssä uutiskirjeessä ensimmäisen kerran jo syksyllä 2023. HSL on tämän jälkeen aktiivisesti tiedottanut haltijakohtaisten korttien poistumisesta ja hyvitysten hakemisesta sekä tätä koskevasta määräajasta.

Yli kolmen kuukauden päähän asetettu määräaika hyvitysten hakemiseen on ollut kohtuullinen, kun otetaan huomioon, että haltijakohtaisten korttien poistumisesta on tiedotettu ensimmäisen kerran yli kaksi vuotta ennen kuin hyvitysten hakemisen määräaika on päättynyt. Uusia haltijakohtaisia kortteja ei ole myyty enää 31.12.2023 jälkeen, joten asiakkailla on ollut kaksi vuotta aikaa käyttää aiemmin ostetulla, poistuvaksi ilmoitetulla haltijakohtaisella kortilla oleva arvo ja siirtyä muuhun vastaavaan lipputuotteeseen tai vaihtoehtoisesti hakea matkustusehtojen mukaisesti hyvitystä ehdoissa asetetussa määräajassa.

HSL on toiminut taustajärjestelmäänsä ja korttityyppejä uudistaessaan matkustusehtojensa mukaisesti. Ennen uuteen taustajärjestelmään siirtymistä voimassa olleissa matkustusehdoissa on nimenomaisesti todettu, että HSL-kortti on käytettävissä toistaiseksi tai siihen saakka, kunnes HSL uusii HSL-kortit tai lopettaa matkakorttijärjestelmän ylläpidon. Uuteen taustajärjestelmään siirtymisessä on katsottava olleen kyse vanhan matkakorttijärjestelmän ylläpidon lopettamisesta sekä siirtymisestä uuteen, tilipohjaiseen lippujärjestelmään.

Itseoikaisuvaatimus

Kantelija on vaatinut HSL:n hallitusta itseoikaisuna perumaan päätöksensä 10.06.2026 § 85 menettelyvirheen perusteella. Kyseisellä päätöksellä kantelijan toimittama oikaisuvaatimus on jätetty tutkimatta liian myöhässä tehtynä.

Hallintolain 50 §:n mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos:

- 1) päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen;
- 2) päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen;
- 3) päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe; tai
- 4) asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 52 §:n mukaan viranomainen käsittelee korjaamisasian omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta. Aloite on tehtävä tai vaatimus virheen korjaamiseksi on esitettävä viiden vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä.

Kantelija on oikaisuvaatimukseen annetussa päätösasiassa asianosainen. Esitetty vaatimus perustuu edellä todetusti näkemykseen siitä, että päätöksen tiedoksiantoa ei ole tehty lainmukaisesti ja näin ollen muutoksenhakuaika ei olisi päättynyt vielä silloin, kun oikaisuvaatimus on toimitettu HSL:n kirjaamoon. Kuten edellä on todettu, päätöstä on pidetty asianmukaisesti nähtävänä siten kuin kuntalain 140 §:ssä säädetään ja päätös on saanut lainvoiman. Asiassa ei ole esitetty sellaisia perusteita, jotka antaisivat aiheutta korjata päätöstä.

Ehdotus

Hallitus päättää, että

a) vs. toimitusjohtajan viranhaltijapäätöksestä 65/2025 tehty hallintokantelu ei anna aiheutta toimenpiteisiin; sekä

b) hallituksen päätöstä 10.06.2026 § 85 ei muuteta.

Käsittely

Vs. toimitusjohtaja Vesa Silfver poistui asian käsittelyn ajaksi klo 9.40–9.46, koska kantelu kohdistui hänen virkatoimiinsa (hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohta, yleislausekejäävi).

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.

Liitteet

1. Hallintokantelu ja itseoikaisuvaatimus, Haltijakohtaisten HSL-korttien hyvitykset ja saldojen mitätöinti liitteineen (1–15)